

Nr 21.

Ankom till riksdagens kansli den 3 april 1924 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion med förslag till lag om ändrad lydelse av 17 och 18 §§ i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura.

Uti en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 274, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Österström* hemställt, att riksdagen måtte antaga följande förslag till

LAG

om ändrad lydelse av 17 och 18 §§ i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura.

Härigenom förordnas, att 17 och 18 §§ i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura skola erhålla följande ändrade lydelse:

17 §.

I enskild näringsidkares anmälan skall uppgivas utom firman:

- 1) den anmälandes fullständiga namn och hans hemvist;
- 2) rörelsens allmänna beskaffenhet;
- 3) kommunen, där rörelsens huvudkontor, eller, om anmälan avser avdelningskontor, detta är beläget; och
- 4) huvudkontorets eller, om anmälan avser avdelningskontor, dettas post-adress.

18 §.

I handelsbolags anmälan skall uppgivas utom firman:

- 1) samtliga bolagsmäns fullständiga namn och deras hemvist;
- 2) rörelsens allmänna beskaffenhet;
- 3) kommunen, där rörelsens huvudkontor, eller, om anmälan avser avdelningskontor, detta är beläget;
- 4) huvudkontorets eller, om anmälan avser avdelningskontor, dettas post-adress; och

där ej var bolagsman för sig skall hava rätt att teckna firman,

Bihang till riksdagens protokoll 1924. 9 saml. 1 avd. 14 häft. (Nr 21—22.)

5) vilken eller vilka bland dem sådan rätt tillkommer, samt huruvida rättigheten endast kan utövas av flere i förening.

I kommanditbolags anmälan skall tillika uppgivas vilken eller vilka av bolagsmännen äro kommanditdelägare och beloppet av varje sådan bolagsmans utfästa insats.

Då efter denna lags ikraftträdande beträffande tidigare till handelsregistret anmäld firma anmälan första gången sker om ändring i förhållande, varom uppgift införts i registret, skall tillika, vid ansvar som i 23 § första stycket sägs, uppgivas firmans postadress.

Beträffande de skäl, motionären anfört för sin ifrågavarande hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

De ändringar uti firmalagen, som med ifrågavarande motion avses, innebära, att uti lagens 17 och 18 §§ skulle införas förpliktelse för enskild näringsidkare resp. handelsbolag att vid firmaanmälan uppgiva, förutom vad paragraferna i sin nuvarande lydelse därom innehålla, huvudkontorets eller, om anmälan avser avdelningskontor, dettas postadress. Vidare skulle, såsom övergångsstadgande, införas förpliktelse för tidigare till handelsregistret anmäld firma att, då efter den nya lagens ikraftträdande anmälan första gången sker om ändring i förhållande, varom uppgift införts i registret, vid ansvar uppgiva firmans postadress.

Frågan om dylik ändring i firmalagen har redan förut varit föremål för riksdagens behandling.

1918 års
riksdag.

Sålunda väcktes år 1918 inom andra kammaren en motion, nr 208, med hemställan, att riksdagen måtte besluta om ändring av firmalagen i överensstämmelse med vad uti förevarande motion avses. Motionären framhöll, att det genom folkmängdens stadiga ökning i landskommunerna, sedan firmalagen utfärdades, blivit allt svårare att med ledning av de i allmänna tidningarna offentliggjorda anmälningarna till handelsregistret komma i förbindelse med viss firma. I synnerhet gällde detta i en del av våra nordliga kommuner, av vilka vissa räknade ända till 20 poststationer och däröver. Det vore därför synnerligen önskvärt, om i anmälningarna till handelsregistret lämnades uppgift om den postadress, som tillkomme viss firma. Därigenom skulle ovan påpekade svårigheter försvinna samt klart och tydligt angivas var man hade att söka den firma, om vilkens etablerande handelsregistret vore ämnat att meddela allmänheten.

Lagutskottet yttrade med anledning av motionen i utlåtande nr 30, att utskottet i likhet med motionären funne praktiska skäl tala för att dylik

uppgift lämnades till handelsregistret. Utskottet påpekade därvid, att sådan skyldighet redan förelåge för aktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag och solidariska bankbolag. Med anledning av vad sålunda anförts, hemställde utskottet, att riksdagen måtte med anledning av motionen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t fäcktes låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i firmalagen, att anmälan om firma till handelsregistret skulle upptaga jämväl firmainnehavarens postadress samt att, därest postadressen ändrades, anmälan därom skulle, så fort ske kunde, göras i den ordning, som stadgats för anmälan om firma. Denna utskottets hemställan vann också riksdagens bifall. Beslutet härom anmälades till Kungl. Maj:t genom riksdagens skrivelse den 9 april 1918, nr 100.

I anledning av nyssnämnda skrivelse infordrade Kungl. Maj:t yttranden i ärendet från överståthållarämbetet och Kungl. Maj:ts befallningshavande i länen. Det stora flertalet av dessa myndigheter fann den ifrågavarande lagändringen väl motiverad och tillstyrkte fördens skull dess genomförande. Endast länsstyrelserna i Uppsala, Kalmar och Malmöhus län ställde sig avvisande mot förslaget. *Länsstyrelsernas utlåtanden.*

Sedan under år 1920 inom justitiedepartementet förslag till lag i ämnet blivit utarbetat, remitterades detta till lagrådet för inhämtande av dess yttrande. Vid granskningen inom lagrådet den 9 november 1920 anförde tre av dess ledamöter, justitieråden *Berglöf, Molin* och *Appelberg*, bland annat följande: *Lagrådet.*

»Handelsregistret och det till registreringen knutna offentliggörandet i tidningarna bereder tredje man tillfälle att inhämta kännedom om vissa förhållanden av rättslig betydelse. Vad i registret intagits och publicerats erhåller viss rättsverkan mot tredje man. Detta har kommit till uttryck i 7 § av förevarande lag. I enlighet härmed äro ock de förhållanden, som skola i anmälan uppgivas om själva firman, begränsade till allenast sådana, som ansetts vara i nu berörda hänseende av särskild vikt.

Vid bedömande av frågan om lämpligheten att föreskriva införande i handelsregistret av ytterligare uppgifter bör hänsyn tagas därtill att sålunda varje i registret införd och vederbörligen kungjord uppgift tillägges rättsverkan mot tredje man. Att uppgift om postadress erhåller dylik verkan, kan näppeligen vara önskligt; och givetvis möta därför ur nu nämnda synpunkt betänkligheter mot de föreslagna bestämmelserna.

Visserligen hava bestämmelser, motsvarande de nu föreslagna, införts inom bolags- och försäkringslagstiftningen i fråga om aktiebolag, solidariska bankbolag och ömsesidiga försäkringsbolag. Det är tydligt att man på dessa områden ansett sig böra bortse från de principiella betänkligheterna — som onekligen äro av huvudsakligen teoretisk natur — på grund av behovet för de övervakande myndigheterna att äga kännedom om vederbörande bolags adress. Något motsvarande behov förefinnes icke så vitt enskilda handelsidkare och handelsbolag angår. Men givetvis böra, likaväl som i nyss nämnda fall, de antydda principiella betänkligheterna vika, om särskilda praktiska hänsyn så påkalla.

Det förefaller emellertid som om gagnet av den föreslagna lagändringen skulle bli värdelösa ringa. Av motiveringen till den motion, som föranlett riksdagens skrivelse i ämnet, framgår, att det önskemål, motionären velat vinna, varit att bereda möjlighet för den, som så önskade, att med ledning av de i allmänna tidningarna offentliggjorda anmälningarna till handelsregistret komma i förbindelse med av enskilda näringsidkare eller handelsbolag å landsbygden nyetablerade firmor. Då motionen utmynnar i förslag om åläggande för innehavare av firma att vid firmans anmälande till handelsregistret lämna uppgift även om firmans postadress, har motionären gått längre än det angivna syftet krävt. Det är tydligen uppgiftens införande i allmänna tidningarna han haft för ögonen. Dess intagande i handelsregistret är däremot i och för sig utan betydelse för motionärens syfte. I själva verket torde ock en sådan åtgärd, rent praktiskt sett, äga synnerligen ringa värde. Även om dessa uppgifter intagas i registret, skulle nämligen detta säkerligen endast i ytterst sällsynta fall komma att anlitas för erhållande av upplysning om en firmas adress, då ju i regel andra, långt bekvämare utvägar härför stå till buds. — — — — —
— — — Med hänsyn till det nu anförda kan den ifrågasatta lagändringen ej tillstyrkas.»

Den fjärde ledamoten, regeringsrådet *Ernberg*, anförde bland annat:

»Mot de föreslagna lagändringarna kunna tvivelsutan vissa principiella betänkligheter göras gällande, särskilt med hänsyn till den rättsverkan, som enligt 7 § i lagen angående handelsregister, firma och prokura tillagts de i registret införda och vederbörligen kungjorda uppgifterna. Då emellertid bestämmelser, motsvarande dem, varom nu är fråga, införts inom bolags- och försäkringslagstiftningen i fråga om aktiebolag, solidariska bankbolag och ömsesidiga försäkringsbolag, om än detta huvudsakligen ägt sin grund däri, att de övervakande myndigheterna behöva äga kännedom om de respektive bolagens adresser — ett förhållande, vartill motsvarighet saknas i fråga om enskilda handelsidkare och handelsbolag — torde berörda betänkligheter knappast böra tillmätas avgörande betydelse.

Oberoende härav, kan, såsom redan inom lagrådet framhållits, erinras, att enligt den motion, som föranlett riksdagens skrivelse i föreliggande ämne, det huvudsakliga ändamålet med de föreslagna lagändringarna tydligen varit att bereda tillfälle för den, som så önskade, att med ledning av de i allmänna tidningarna offentliggjorda anmälningarna till handelsregistret sätta sig i förbindelse med enligt anmälningarna nyetablerade firmor, medan däremot de ifrågasatta uppgifternas införande i själva registret uppenbarligen har mindre betydelse för motionens syfte. Klart är ju ock, att sistnämnda åtgärd svårligen kan, rent praktiskt sett, antagas i och för sig medföra något större gagn, eftersom ju behöfliga upplysningar om vederbörande firmors adresser som regel kunna på ett vida bekvämare sätt inhämtas ur andra, lättare tillgängligare källor än handelsregistret.

Detta oaktat, kan det emellertid svårligen förnekas, att, på grund av firmaanmälningarnas offentliggörande i tidningarna i samband med registrering, en föreskrift om skyldighet att lämna uppgift till registret om nyanmälda firmors postadress kan medföra vissa fördelar för affärlivet; och anser jag mig med hänsyn härtill icke böra motsätta mig förslaget i denna del.

Mera tveklaktigt synes vara, huruvida det kan anses nödigt att ålägga innehavare av firma, om vilken anmälan i enlighet med föreskrift, som nyss sagts, blivit gjord, att göra anmälan även vid ändring i adressen. Övervägande skäl synas dock tala för att påbudet utsträcker att gälla även för sådant fall.»

Lagrådets utlåtande över förslaget anmäldes i statsrådet den 10 december 1920. Därvid anförde föredragande departementschefen bland annat, att de erinringar, som inom lagrådet framkommit mot förslaget, visserligen vore av beskaffenhet att ingiva tvekan om lämpligheten av dess upphöjande till lag. Då nämnda erinringar emellertid icke kunde anses innefatta avgörande hinder däremot och då föredraganden i likhet med en av lagrådets ledamöter ansåge den ifrågavarande, av riksdagen begärda lagändringen kunna medföra vissa fördelar för affärslivet, funne sig föredraganden böra förorda, att förslaget underställdes riksdagens prövning.

Departementschefen.

Det lagförslag, som därefter, genom Kungl. Maj:ts proposition nr 15, förelades 1921 års riksdag, var till alla delar av samma lydelse som det uti ifrågavarande motion framlagda förslaget. I anledning av nyssnämnda proposition yttrade första lagutskottet i utlåtande nr 6, att utskottet vid granskning av förslaget ej funnit skäl till anmärkning mot detsamma, och hemställde utskottet fördenskull, att propositionen måtte av riksdagen bifallas. Häremot reserverade sig emellertid fyra av utskottets ledamöter, vilka, under återopande av de av lagrådets pluralitet anförda skäl, hemställde om avslag å propositionen.

1921 års riksdag.

Vid frågans behandling i kamrarna biföll första kammaren med 69 röster mot 35 vad utskottet sålunda hemställt, varemot andra kammaren med 71 röster mot 65 avskog såväl utskottets berörda hemställan som Kungl. Maj:ts framställning i ämnet, vadan frågan sålunda förföll.

Utskottet intager till denna fråga fortfarande samma ståndpunkt som vid de två föregående tillfällen, då densamma varit föremål för riksdagens behandling. Även om frågan icke är av någon större räckvidd, måste det dock anses vara till fördel för det praktiska affärslivet, att på förslaget sätt postadresser anmälas till handelsregistret, i motsvarighet med vad som gäller beträffande aktiebolag, solidariska bankbolag och ömsesidiga försäkringsbolag. Särskilt torde, såsom vid frågans tidigare behandling inom riksdagen framhållits, den ifrågasatta skyldigheten vara av betydelse för de organ, varav vissa sammanslutningar av affärsmän begagna sig för att hålla sammanslutningens medlemmar underkunniga om nyetablerade firmor, redan innan dessa införts i kalendrar eller andra förteckningar. Slutligen måste vid frågans avgörande tagas i beaktande, att, såsom ovan nämnts, en lagändring i föreslagen riktning tillstyrkts av ett stort antal av de myndigheter, som med ifrågavarande ämne stå i den närmaste kontakt, nämligen länsstyrelserna.

Utskottet.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,
att ifrågavarande motion måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 3 april 1924.

På första lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Hederstierna*, *Åkerman*, *Olaus Pettersson*, *Klefbeck*,
*Sandegård**, *P. E. A. Jonsson*, *J. O. Karlsson* och *Ernst Svensson*;

från andra kammaren: herrar *Pettersson* i Södertälje, *af Ekenstam*, *Strid*, *Lindley*,
Nilsson i Antnäs*, *Leo**, *Söderberg* och *Lindgren* i Dingelvik*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Hederstierna*, vilken under åberopande av de av lagrådets pluralitet
den 9 november 1920 anförda skäl, hemställt om avslag å motionen.
